

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU

3. Miejscowość
TERESZPOL-ZAORENDA

1. Nazwa
CMENTARZ GRZEBALNY, CZYNNY

2. Czas powstania
XIX WIEK.

7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

Skala 1:25 000

4. Adres
UL. DŁUGA 311;
23-407 TERESZPOL-ZAORENDA
DZIAŁKA NR: 2143/2
(OBRĘB: TERESZPOL ZAORENDA)
Współrzędne geograficzne
N: 50°34'17" E: 22°52'59.9"

5. Przynależność administracyjna

województwo
LUBELSKIE

powiat
BIŁGORAJSKI

gmina
TERESZPOL

6. Formy ochrony
UCHWAŁA NR VI/21/07 RADY GMINY
TERESZPOL Z DNIA 23 LUTEGO 2007 R.
W SPRAWIE UCHWALENIA MIEJSCOWEGO
PLANU ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY TERESZPOL
OBEJMUJĄCEGO OBSZARY W OBRĘBIE
MIEJSCOWOŚCI: TERESZPOL-ZAORENDA,
TERESZPOL-KUKIEŁKI,
TERESZPOL-ZYGMUNTY, LIPOWIEC,
SZOZDY, PANASÓWKA I BUKOWNICA.

8. Historia, opis i wartości

OBIEKT WYKAZANY W UCHWALE NR VI/21/07 RADY GMINY TERESZPOL Z DNIA 23 LUTEGO 2007 ROKU W SPRAWIE UCHWALENIA MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TERESZPOL OBEJMUJĄCEGO OBSZARY W OBRĘBIE MIEJSCOWOŚCI TERESZPOL-ZAORENDA, TERESZPOL-KUKIEŁKI, TERESZPOL-ZYGMUNTY, LIPOWIEC, SZOZDY, PANASÓWKA I BUKOWNICA.

W DOKUMENCIE WSKAZANO OBIEKTY ZNAJDUJĄCE SIĘ W EWIDENCJI TJ.

ZESPÓŁ KOŚCIELNY SKŁADAJĄCY SIĘ Z:

- KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO, RZYM.- KAT (D. CERKIEW) P.W. MB CZĘSTOCHOWSKIEJ, MUROWANY,
- DZWONNICY MUROWANEJ,
- PLEBANI MUROWANEJ,
- ORGANISTÓWKI DREWNIANEJ,
- CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY Z DRZEWOSTANEM.

NEKROPOLIA W TERESZPOLU, UTWORZONA NA POTRZEBY MIEJSCOWEJ LUDNOŚCI UNICKIEJ W XIX W., OD 1875 PRAWOSŁAWNA, OD OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO ZESPÓŁ DWÓCH CMENTARZY: NIEUŻYWANEGO PRAWOSŁAWNEGO I UŻYWANEGO PRZEZ KATOLIKÓW OBRZĄDKU ŁACIŃSKIEGO. UŻYTKOWANA PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ TYLKO PRZEZ KATOLIKÓW W CAŁOŚCI.

CMENTARZ POWSTAŁ NAJPIRAWDOPODOBNIJ W 1851 R. POWSTAŁ W I POŁ. XIX W. JAKO NOWY CMENTARZ JESZCZE NA POTRZEBY UNICKIEJ PARAFII ŚW. PARASKIEWY. PO 1875 R. I UTWORZENIU W JEJ MIEJSCE PARAFII PRAWOSŁAWNEJ, WSKUTEK LIKWIDACJI UNICKIEJ DIECEZJI CHEŁMSKIEJ, FUNKCJONOWAŁ JAKO PRAWOSŁAWNY. CMENTARZ BYŁ UŻYTKOWANY PRZEZ MIEJSCOWĄ LUDNOŚĆ PRAWOSŁAWNĄ DO KOŃCA I WOJNY ŚWIATOWEJ. PO WOJNIE OBOK OPUSZCZONEJ W WYNIKU BIEŻENSTWA NEKROPOLII SWÓJ CMENTARZ WYTYCZYŁA LUDNOŚĆ RZYMSKOKATOLICKA. Z CZASEM NASTĄPIŁO OSTATECZNE POŁĄCZENIE OBU CMENTARZY. NA POCZĄTKU LAT 90. XX WIEKU NA TERENIE NEKROPOLII ZACHOWAŁO SIĘ W CAŁOŚCI LUB FRAGMENTACH OK. 20 KAMIENNYCH I BETONOWYCH NAGROBKÓW SPRZED 1945 R. SĄ TO PŁYTY POZIOME I PROSTOPADŁOŚCIENNE POSTUMENTY Z KRZYŻAMI ŁACIŃSKIMI I PRAWOSŁAWNYMI DEKOROWANE WIELOSTOPNIOWYMI GZYMSAMI USKOKOWYMI ORAZ TRÓJKĄTNYMI I PÓŁKOLISTYMI TYMPANONAMI. INSKRYPCJE NA TYCH NAGROBKACH WYKONANE ZOSTAŁY W JĘZYKACH: POLSKIM I CERKIEWNOSŁOWIAŃSKIM. W CZĘŚCI KATOLICKIEJ DOMINUJĄ BETONOWE PŁYTY POZIOME, OBECNE SĄ RÓWNIEŻ LUDOWE FIGURY CHRYSYTA ORAZ LASTRYKOWE STELLE Z KRZYŻAMI. NA CMENTARZU WYRÓŻNIAJĄ SIĘ PONADTO: MOGIŁA ZBIOROWA 2 SZEREGOWYCH I 3 NIEZNANYCH ŻOŁNIERZY POLSKICH POLEGŁYCH W 16 WRZEŚNIA 1939 R., ZBIOROWA MOGIŁA ŻOŁNIERZY NIEMIECKICH POLEGŁYCH W CZASIE KAMPANII WRZEŚNIOWEJ ORAZ GROBY MILICJANTÓW ZABITYCH W 1946 I 1948 R. OBECNIE CMENTARZ MA KSZTAŁT WYDŁUŻONEGO PIĘCIOBOKU O POWIERZCHNI 1,8 HA, PODZIELONY JEST NA KWATERY. GROBY LOKOWANE SĄ W RZĘDACH, KIEROWANE RÓŻNORODNIE. OGRODZONY JEST KAMIENNYM MUREM.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

STAN ZABYTKU DOBRY. OBIEKT WYMAGA BIEŻĄCYCH PRAC KONSERWACYJNYCH.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)
Jacek Pawluk, 17.03.2023

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków